



Markermeer - IJmeer
Natuurlijk ontwikkelen

Juni 2013

Nieuwsbrief Markermeer-IJmeer

Steun voor doorontwikkeling 1
 Almere

Natuurkwaliteit Markermeer-
 IJmeer een stap dichterbij 2

Natuurlijker Markermeer-
 IJmeer 3

Marker Kwelderwerken en
 Marker Stapsteen 4

Kunstrif Markermeer
 zichtbaar boven water 5

Eerste resultaten Verkenning 6
 luwtmaatregelen



Bert Gijsberts noemt ontwerp-Structuurvisie Rijk realistisch “Steun voor doorontwikkeling Almere”

Voorlopig geen IJmeerverbinding? Gedeputeerde Bert Gijsberts heeft begrip voor de boodschap van minister Melanie Schultz van I&M. Positief in de toekomstplannen van rijk en regio voor het gebied Amsterdam-Almere-Markermeer vindt hij vooral de sociaaleconomische component: ‘De rijkssteun voor de doorontwikkeling van Almere’.

Toen Bert Gijsberts in november vorig jaar het stokje overnam van zijn partijgenote Anne Blik kreeg hij onder meer de dossiers van de MRA (Metropoolregio Amsterdam)/Schaalsprong Almere en van het Markermeer/IJmeer onder zijn hoede. Samenhangende thema's uit de recent door minister Schultz gepresenteerde ontwerp-Rijksstructuurvisie Amsterdam-Almere-Markermeer. “Ik sprong op een rijdende trein en trof er het positieve effect van samenwerking aan die met het rijk tot een gezamenlijke visie heeft geleid.

En die visie is realistisch en beweegt met de economische omstandigheden mee. De nadruk ligt nu op een adaptieve aanpak, waarbij wel een toekomstperspectief, maar geen einddatum is vastgelegd. Ik vind dat een begrijpelijke keuze. De koers die wij gezamenlijk varen moet helder zijn: een primair westelijke ontwikkeling van Almere inclusief een IJmeerverbinding, alsmede een Toekomstbestendig Ecologisch Systeem. Daarnaast moet geborgd worden dat de groei van de stad op een verantwoorde wijze plaatsvindt.



Dit is een gezamenlijke uitgave van:

Wij zijn het eens met het standpunt van de gemeente Almere, dat het hoogstedelijke stadsdeel Almere Pampus alleen ontwikkeld wordt indien een IJmeerverbinding wordt gerealiseerd.

Tijdens het bestuurlijk overleg op 25 maart 2013 bleek dat niet alleen het Rijk en de regionale overheden, maar ook de aan het Maatschappelijk Proces verbonden partijen de ambities onderschrijven, die in de Rijksstructuurvisie zijn neergelegd.



Minister Melanie Schultz van Haegen van Infrastructuur en Milieu en Guido van Woerkom, voorzitter Maatschappelijk Proces tijdens presentatie ontwerp Rijksstructuurvisie

Natuurkwaliteit Markermeer-IJmeer een stap dichterbij

Naast bereikbaarheid en woningbouw bevat de ontwerp-Rijksstructuurvisie Amsterdam-Almere-Markermeer ook samenhangende afspraken over de gewenste verbetering van de natuurkwaliteit van het Markermeer en IJmeer. Als portefeuillehouder Markermeer IJmeer noemt gedeputeerde Gijsberts het van groot belang dat de kwaliteitsverbetering nu met steun van het rijk kan worden ingezet. Want zonder verbetering worden ontwikkelingen belemmerd door de Natuurbeschermingswet, die voortborduurde op de Europese Vogel- en Habitatrichtlijnen.

Gijsberts: “Met de ontwerp Rijksstructuurvisie wordt voorgesteld om de huidige natuurwaarden vast te stellen door monitoring en een nulmeting te laten verrichten. Er ligt het plan van Natuurmonumenten voor de vorming van de Marker Wadden, een 1500 tot 4500 hectare groot nieuw wetland langs de dijk van

Lelystad naar Enkhuizen. Met financiering van het rijk erbij, is daarvoor 45 miljoen euro ter beschikking (30 miljoen van het rijk en 15 miljoen van de PostcodeLoterij, red.). Eerder al hebben we besloten tot luwtmaatregelen bij de Hoornse Hop.” Hoe deze maatregelen eruit kunnen gaan zien wordt nu onderzocht in de MIRT-verkenning Hoornsche Hop. Hierbij wordt ook onderzocht welke meerwaarde deze natuurmaatregelen kunnen hebben voor recreatief medegebruik.

Economische ontwikkeling
Gedeputeerde Gijsberts: “Waarom het Markermeer-IJmeer voor de provincie een belangrijk dossier is? We geven dus al een ecologische stimulans aan het water en de natuurkwaliteit. Maar mijn ‘drive’ is niet puur natuur maken. Uiteindelijk gaat het mij om de economische ontwikkeling in en om

het Markermeer. In principe moet de kwaliteit van natuurwaarden en ecologie zo worden ontwikkeld, dat er geen belemmeringen zijn voor vormen van economische ontwikkeling, zoals recreatie. Dat hebben we met deze visie bereikt.”

Windmolens en doorontwikkeling
De gedeputeerde is blij met de steun voor de ontwikkeling van het Markermeer-IJmeer tot een Toekomst Bestendig Ecologisch Systeem (TBES). “Want als aanvulling krijgen we nu ook geen windmolens in het Markermeer waarvan de aanleg schadelijk zou zijn voor de natuur. Dat TBES is een lange termijnontwikkeling. Maar de aanzet daartoe is er nu. Voor het proces en de partijen die met elkaar om tafel zitten, is de stip op de horizon dezelfde. Het is een gezamenlijk proces waarin natuur en systeem op de agenda staan.”

Gedeputeerde Noord-Holland: Joke Geldhof

“Ik ben blij dat het ‘Toekomstbestendig Ecologisch Systeem’ als toekomstperspectief voor Markermeer-IJmeer is vastgesteld. Eind vorig jaar leek dat er niet in te zitten. Ik vind dit een wenkend perspectief vanwege de waarde van het Markermeer en IJmeer voor natuur (Natura2000 gebied) en recreanten en toeristen. De verkenning voor luwtmaatregelen in de Hoornse Hop is inmiddels van start gegaan, mede dankzij onze cofinanciering. Veel mensen denken mee over de plaats en het ontwerp van de luwtmaatregelen. Verder werkt Natuurmonumenten nu volop aan het plan Marker Wadden. Wij steunen dit plan van harte. Zo zetten we daadwerkelijk stappen richting het Toekomstbestendig Ecologisch Systeem.

In het volgende nummer van deze nieuwsbrief een uitgebreid interview met Joke Geldhof.



Creativiteit

Wat hem tot nu toe in deze dossiers is opgevallen, is dat budgettaire kwesties de creativiteit vaak doodslaat. “Heb je eerst al budget, dan is er geen creativiteit meer. Je slaat de discussie dood als je zegt dat je ergens geen geld voor hebt. Maar je kunt toch altijd een doel stellen? De uitdaging is het gefinancierd te krijgen. Uiteindelijk is de uitkomst toch dat we die doelen hebben. De stip op de horizon of het vlot op de waterlijn. Maar de financiële dekking, daar hebben we er de komende x-jaren voor.”

Geldstromen

Gijsberts ziet de rol van Flevoland niet als ‘founder’ of als ‘provincie van geldstromen’. “Wel zijn we facilitair in het proces, ondersteunen we Almere en het Markermeer-IJmeer. Lelystad speelt ook een cruciale rol in het ondersteunen van de kwaliteitsverbetering en heeft als kerngemeente creatieve ideeën ingebracht voor de Houtribdijk. Wij hebben vanuit onze verantwoordelijkheid een uitstekende relatie met Almere en Lelystad, maar ook met Noord-Hollandse gemeenten als Hoorn en Waterland.

Hun kennis en kunde zijn de optelsom van de resultaten die we bereikt hebben. Wij zijn er voor goede samenwerking met de gemeenten, met Noord-Holland en Amsterdam.”

Zelf ziet de gedeputeerde zich als ‘oliamannetje’. De man van de smeerolie. “De man van partijen bij elkaar brengen, techneuten, ambtenaren, politici. Zodat iedereen plezier beleeft aan het proces en zijn doelen kan halen. Zo voel ik dat. Ik scoor pas als anderen dat doen.”

Natuurlijker Markermeer-IJmeer

In het innovatieve onderzoeksprogramma Natuurlijker Markermeer - IJmeer (NMIJ) onderzoekt Rijkswaterstaat maatregelen die de ecologische kwaliteit van het Markermeer en

IJmeer duurzaam verbeteren. Om de waterkwaliteit te verbeteren is het nodig dat het slibgehalte in sommige delen van het Markermeer afneemt. Binnen de proeven Marker Kwelder-

werken, Marker Stapsteen en Kunstrif Markermeer wordt hiernaar onderzoek gedaan. Lees meer in de volgende artikelen.

Marker Kwelderwerken en Marker Stapsteen



Foto van de glasaaldetector (bron: Bureau Waardenburg)

Twee proeven binnen het onderzoeksprogramma NMIJ zijn de Marker Stapsteen en Marker Kwelderwerken. De proeven worden in opdracht van Rijkswaterstaat uitgevoerd door een consortium van aannemer De Vries en Van de Wiel, Bureau Waardenburg bv en Grontmij. Ze vinden plaats voor de Noord-Hollandse Markermeerkust, aan de zuidkant van de Hoornse Hop. De aanleg van de proeven start in mei 2013 en beide proeven lopen tot eind 2014.

Proeven waterkwaliteit en ecologische verbindingen

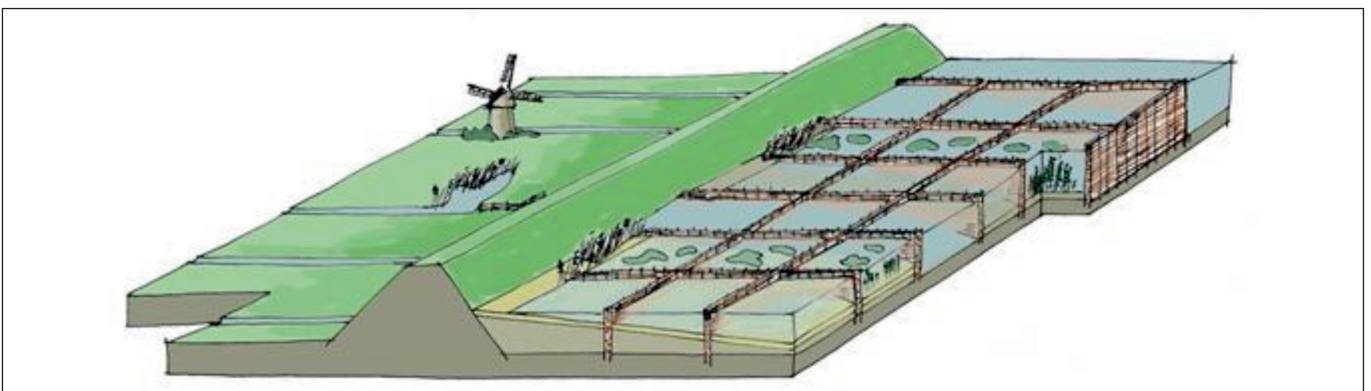
Met de proef Marker Kwelderwerken wordt onderzocht of het mogelijk is om met de aanleg van rijshouten

dammen lokaal slib vast te leggen. Achter de dammen ontstaat een luwtegebied waar oever- en waterplanten zich kunnen ontwikkelen. Verder bieden de rijshouten dammen beschutting aan jonge vis. De proef Marker Stapsteen richt zich op onderzoek naar het versterken van de ecologische verbinding tussen het Markermeer en het achterland. Dit betekent de aanleg van een veilige verbinding voor trekvis langs de oever van de Noord-Hollandse Markermeerkust en het creëren van broedgelegenheid voor visetende vogels.

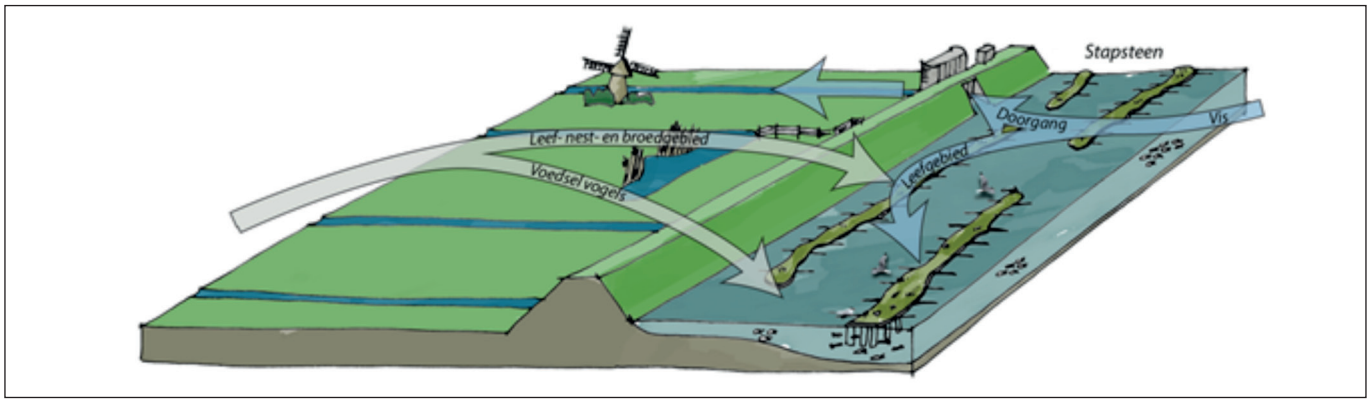
Glasaaldetector

Een innovatief element van de Marker Stapsteen is het trekvis-detectiesys-

teem van Bureau Waardenburg: de Glasaaldetector. De detector wordt ingezet om het aanbod van trekvis (vooral glasaal) bij gemalen die uitstromen op het Markermeer te onderzoeken. Hiermee moet een antwoord komen of er wel aal op deze plek de polder in wil. Door polderwater in het Markermeer te pompen ontstaat een stroming met een andere 'smaak' die aantrekkelijk is voor glasaal (een zogenaamde 'lokstroom'). Het water wordt via buizen en een bassin in het Markermeer gepompt. De glasaal zwemt tegen de stroming in en belandt vervolgens in het bassin. In dit bassin kan de glasaal geteld worden, waarna de glasaal weer vrijgelaten wordt in het Markermeer.



Een impressie van de Kwelderwerken. De rijshouten dammen zijn hier goed zichtbaar. (bron: Bureau Waardenburg)



Een impressie van de Stapsteen. De kunstmatige eilanden vormen broedgelegenheid voor vogels en tussenstappen voor de trekvis.
(bron: Bureau Waardenburg)

Kunstrif Markermeer zichtbaar boven water

Het kunstrif van haken uit biocomposiet is ook onderdeel van NMIJ. In november 2012 is de basis voor het kunstrif aangelegd. In maart is de aanleg voltooid en is op de basis een toplaag met biocomposiethaken aangebracht. De proef loopt tot eind 2014. Het kunstrif ligt ten zuiden van de Houtribdijk net voor de andere vooroeverdammen op het Enkhuizer-

zand. De metingen zijn gestart en lopen door tot eind 2014.

Helder water

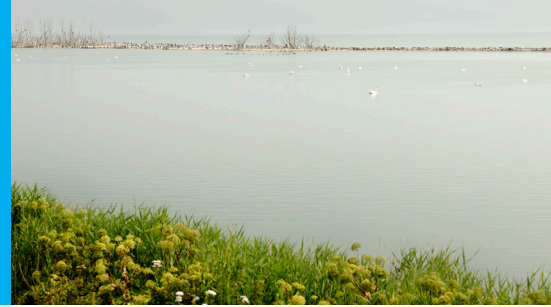
Een mogelijke maatregel voor het verbeteren van waterkwaliteit is de aanleg van luwtestructuren, zoals het kunstrif met haakjes van biocomposiet. Het kunstrif remt de golven en waterstromingen en draagt zo bij aan het helder-

der maken van het slibrijke Markermeer. Achter het rif ontstaat een luwtegebied waar vogels kunnen rusten en eten. Verder biedt het kunstrif beschutting aan jonge vis. Het kunstrif is ongeveer 75m lang en 15 meter breed. In totaal is het rif opgebouwd uit 65.000 haken van biocomposiet. Het consortium van Anome Projects en Boskalis heeft het kunstrif in opdracht van Rijkswaterstaat aangelegd.



Een overzichts foto van het kunstmatige rif met in de achtergrond de Houtribdijk (Enkhuizen - Lelystad) - (Bron foto: Boskalis)

Voor meer informatie over het kunstrif Markermeer, de Marker Kwelderwerken en Marker Stapsteen kijk op www.rijkswaterstaat.nl/nmij: Markermeer-IJmeer naar een prachtiger en krachtige natuurgebied.



Eerste resultaten Verkenning luwtemaatregelen

De verkenning naar luwtemaatregelen in het Hoornse Hop is begin dit jaar van start gegaan. Samen met zo'n 40 belangenpartijen is gekeken naar welke mogelijkheden er zijn om luwtemaatregelen in het Hoornse Hop vorm te geven. Op maandag 10 juni jongstleden heeft het projectteam van ministerie van I&M de eerste resultaten van de Verkenning naar luwtemaatregelen in het Hoornse Hop gepresenteerd. Er zijn drie varianten opgebouwd uit dammen en eilanden naar voren gekomen die als hoekstenen zijn benoemd, waarbinnen een oplossing wordt gezocht.

Drie alternatieven

In de verkenning worden drie alternatieven van een luwtemaatregel uitgewerkt:

- 1) een sobere variant waarbij met minimale kosten een goed resultaat wordt behaald;
- 2) een variant met de nadruk op ecologie
- 3) een variant waarbij nadrukkelijk wordt gekeken naar de koppeling met andere functies

Voor alle drie varianten geldt dat ze in samenspraak met deskundigen en belanghebbenden worden samengesteld, uitgewerkt en beoordeeld.

Uitwerking

In de komende maanden worden de drie alternatieven uitgewerkt onder andere op het gebied van ecologisch effect, meekoppelkansen en kosten. De uiteindelijke keuze van een voorkeursalternatief is afhankelijk van wat de uitwerking oplevert. Het voorkeursalternatief kan dus één van de drie gepresenteerde alternatieven zijn of een combinatie van alternatieven.

Meer informatie over de verkenning naar de Luwtemaatregelen is te vinden op:

<http://markermeerijmeer.nl/hometext1/HoornseHop/default.aspx>

Tijdslijn NMIJ

2013	Aanleg Pilot moeras, Markerstapsteen en Marker Kwelderwerken
2013-2014	Volgen van experimenten en verwerken van de resultaten
2015	Opstellen rapport en advies aan Kabinet

Planning Luwtemaatregelen

Begin 2014 afronding verkenning
Begin 2015 afronding uitwerking voorkeursalternatief
2015 start uitvoering

De ontwerp-Rijksstructuurvisie Amsterdam-Almere-Markermeer ligt ter inzage tot 17 juni 2013
Meer informatie: www.RRAAM.nl